

Spiritual & Soft Power

ดร. ดวงสมร บุญผดุง

หลังจากยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาหรือ เรอแนซ็องส์ (renaissance) และการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป นับได้ว่าเป็นช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงของยุโรปอย่างแท้จริง โดยให้ความสำคัญกับแนวความคิดใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความเป็นมนุษย์ (humanism) แนวคิดนี้ได้รับความสนใจจากนักวิจัยและนักวิชาการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การส่งเสริมแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ยึดถือ องค์ภาวะที่สังเกตได้ วัดได้ วิเคราะห์ ภายใต้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ละเลยความรู้เรื่องจิตวิญญาณ และลดทอนด้านจิตวิญญาณที่มีในมนุษย์ทุกคน

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง โลกประสบปัญหาวิกฤติต่างๆ ที่ซับซ้อน เช่น วิกฤติศรัทธา เรื่องความหมายของการดำรงชีวิต วิกฤติด้านศีลธรรม คุณธรรม รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อม แนวคิดด้านจิตวิญญาณจึงมีแนวโน้มที่จะนำมาฟื้นฟูอีกครั้งหนึ่ง อาทิ เช่น แนวคิดเรื่อง จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ ความรัก และคางามงดงาม การมีสติ การให้อภัย ความเมตตา และการเข้าใจและรับรู้ความรู้สึก การค้นหาความหมาย การรักคนอื่นอย่างไม่มีเงื่อนไข รวมทั้งสิทธิสตรี และการพิทักษ์ปกป้องสัตว์ กระบวนทัศน์ใหม่นี้ เรียกว่า *spirituality* (Crossman, 2010)

ในปัจจุบันแนวคิดของจิตวิญญาณได้แตกต่างไปจากเดิม โดยนักวิชาการได้กำหนดหลักเกณฑ์ของคำว่า “จิตวิญญาณ” เป็น 7 องค์ประกอบดังนี้ (Vincett et al, 2009)

1. ให้ความสำคัญกับชีวิตภายในและสิ่งที่ยังอธิบายไม่ได้ (emphasis on importance of internal experience and un-describable).
2. เชื่อถือว่าปัจเจกบุคคลเป็นผู้กำหนดจิตวิญญาณที่แท้จริงของตนเอง (crediting individual as the ultimate judge of the spiritual truth) จิตวิญญาณเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล
3. การให้คุณค่า การค้นหา และมีความอดทนต่อความเข้ยว่นต่อสิ่งที่มีผลต่อจิตวิญญาณ (valuing, search and tolerance against spiritual conduct)
4. ใช้เครื่องมือและกระบวนการทางเทคนิคที่เหมาะสมในการสร้างจิตวิญญาณ (using tools and techniques for arriving at spiritual perception)

5. มีแนวคิดทางปัญญาและการมีเหตุผล เช่น ความมีเสรีภาพ ความเสมอภาค การมีประชาธิปไตย การพัฒนาได้ด้วยตนเอง (having intellectual tendencies like liberalism, equality, democracy, self-development and being against institutions and organizations)
6. เน้นแนวคิดของทฤษฎีที่มีความซับซ้อนที่เชื่อว่าการดำรงอยู่จะมีความสัมพันธ์ระหว่างการเชื่อมต่อของสิ่งที่มองเห็นได้และสิ่งที่มองไม่เห็นในจักรวาล (emphasizing on having a comprehensive theory- believing in the existence of internal connection between all the elements of the existence in visible and invisible aspects of the universe)
7. ธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความพลังและเป็นพลังของการดำรงชีวิต (seeing nature as an element showing divinity, having power and energy of living)

สถานการณ์นี้จึงทำให้ประเทศต่างๆ เกิดความคิดในการส่งเสริมจิตวิญญาณของประเทศตนเองผ่านการท่องเที่ยวที่ใช้คุณค่าด้านจิตวิญญาณเป็นการแนะนำประเทศ เช่น ค่านิยมด้านจิตวิญญาณ (spiritual value) วัฒนธรรมที่หลากหลาย (cultural diversity) วัฒนธรรมความอดทน และขันติ (cultural forbearance) ในศตวรรษที่ 21 นี้จึงเป็นยุคของการใช้จิตวิญญาณที่จับต้องไม่ได้ เป็นประเด็นในการชักชวนให้คนเกิดการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (spiritual tourism) มากยิ่งขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (faith-based tourism) ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (religious tourism) และการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (sacred tourism) เป็นต้น นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้นิยมการท่องเที่ยวด้านจิตวิญญาณ เพื่อเป็นการเดินทางเพื่อการแสวงบุญ การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ และเพื่อยกระดับทางจิตวิญญาณของตน หรือบางกลุ่มนิยมเพื่อเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางศาสนา และสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ที่มาจากความเชื่อ ความชื่นชอบ และความศรัทธา ซึ่งไม่ใช่เฉพาะทางด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่จะรวมไปถึงทางด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ และสถานที่ของบรรพบุรุษหรือถิ่นกำเนิดดั้งเดิม ตลอดจนเพื่อ การฟื้นฟูสุขภาพทางกาย และสุขภาวะทางจิตวิญญาณของตนเอง (Ambroz, 2011).

Spiritual and soft power

ประเทศอินเดียนับว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ใช้จิตวิญญาณเป็นส่วนหนึ่งของพลังอำนาจอ่อน (soft power) ในการขับเคลื่อนประเทศให้เป็นที่รู้จักและสร้างอิทธิพลผ่านจิตวิญญาณ โยคะ ประเพณีทางศาสนา โดยกำหนดนโยบายผ่านองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านส่งเสริมจิตวิญญาณของประเทศเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ soft power ในการสร้างอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของคนทั่วโลกได้อย่างแพร่หลาย ผ่านวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ และ สิ่งศักดิ์สิทธิ์

Soft Power คืออะไร

แนวคิด soft power หรือพลังอำนาจอ่อน เกิดจากการสร้างสรรค์โดย Joseph Nye เมื่อ 20 ปีที่แล้ว และต่อมาได้กลายเป็นแนวคิดยอดนิยมทั้งในด้านโลกวิชาการและการนำมากำหนดเป็นนโยบายทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ

ความชัดเจนของ soft power ได้เริ่มปรากฏขึ้นจากการตีพิมพ์เรื่อง Power in World, Politics จัดโดยวารสาร Millennium ในปี 2548 โดยกล่าวถึงแนวคิดของ soft power ว่ามีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Felix Berenskoetter & M.J. Williams, 2007) ปัจจุบันกล่าวได้ว่า soft power เป็นพลังที่ชาญฉลาดและมีความสำคัญในการที่ประเทศต่างๆ จะนำมากำหนดเป็นนโยบายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน เป็นต้น

ในขณะที่ soft power เป็นที่นิยมและได้รับการกล่าวถึงอย่างมากมาย Nye ได้เขียนในบทความของเขา “Think Again: Soft Power” ขยายความว่า ความหมายของ soft power อาจจะถูกยู่ในลักษณะ “ยืดและบิด” “stretched and twisted” (Joseph S. Nye, “Think Again: Soft Power, 2006” ซึ่งความหมายของ คำว่า soft power มีทั้งแบบแคบและแบบกว้าง ถ้าในความหมายแบบแคบ soft power อาจจะมี ความหมายใกล้เคียงกับอิทธิพลทางวัฒนธรรม ซึ่งมีองค์กรต่างๆ ได้นำแนวคิดนี้ไปใช้

สำหรับในความหมายแบบกว้าง soft power หมายความว่า การลดอำนาจของกองทัพ (Non military power) แต่หันมาใช้การพลังของการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและอิทธิพลทางวัฒนธรรมควบคู่กันไป . Nye ขยายความว่า soft power เป็นความสามารถในการทำให้คนอื่นต้องการในสิ่งที่คุณต้องการ (defines soft power as the ability to get others to want what you want.) เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมของผู้อื่น โดยมีอิทธิพลต่อความชอบของพวกเขา และ soft power สามารถทำให้ปรากฏเป็นรูปธรรม และสามารถวัดผลได้

การสร้าง soft Power ทำได้โดย

1. การใช้พลังความอ่อนโยน (benignity) เช่น การให้ความสนใจคนอื่น การเอาใจใส่คนอื่น การทำสิ่งที่ดี ๆ กับคนรอบข้าง การสนับสนุน การช่วยเหลือ หรือการปกป้อง การฟังคนอื่น การให้ความเคารพ และการคำนึงถึงเป้าหมายสูงสุดในชีวิตของผู้อื่น (self esteem) การให้คุณค่าหรือความหมายของผู้อื่น ตลอดจนการไม่คุกคามผู้อื่น ความไม่เห็นแก่ตัว ความอ่อนโยนในจิตใจส่งผลต่อความกตัญญูและ

ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความมั่นใจแก่ผู้อื่น สันติหรือความเมตตา ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อเชิญชวนคนมาร่วมมือ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงจะได้รับความร่วมมือมากกว่าการแสดงออกด้วยการบีบบังคับ

2. **การใช้ความชาญฉลาด (brilliance)** ความรุ่งเรือง อาจจะถูกพบได้ในหลายลักษณะ เช่น การมีกองทัพที่เข้มแข็ง การมีวัฒนธรรมที่ดีและงดงาม ระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง อุดมสมบูรณ์ สังคมที่สงบสุข หรือแม้แต่การมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย กล่าวโดยทั่วไป คือ คุณสมบัติที่มีในตัวบุคคล หรือในองค์กรที่จะส่งผลถึงความสำเร็จ เพราะความสำเร็จ คือ ตัววัดผลถึงความสามารถของบุคคล หรือองค์กร ผู้ที่ประสบความสำเร็จจึงน่าดึงดูดใจ จากความสามารถและการแก้ปัญหา อุปสรรค ความท้าทาย สิ่งนี้คือ ความฉลาด หรือ ความรุ่งเรือง เจริญก้าวหน้า ความฉลาดนำมาซึ่งการชื่นชม การทำตาม หรือเลียนแบบ รวมทั้งการเคารพ ศรัทธา

ใน soft power ความชาญฉลาดอาจจะมาได้หลายวิธี เช่น กระบวนการระดมความคิด และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลง ตำนานความเชื่อดั้งเดิมที่เชื่อว่าเป็นไปไม่ได้หรือสิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงได้ และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงได้แล้วจะมีกระบวนการสำคัญ คือการเป็นแบบอย่างและการทำตาม เช่น ถ้าเธอทำงานนั้นสำเร็จฉันจะทำตาม ในระดับนานาชาติอาจจะมีบางประเทศที่ดำเนินการเลียนแบบประเทศที่ประสบความสำเร็จมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ ค่านิยม วิสัยทัศน์ วัฒนธรรม เป็นต้น

วิวัฒนาการของ SHA เป็นความคิดที่ไม่เคยมีใครคิดว่าจะทำได้ เพราะทุกอย่างเป็นนามธรรมเช่นกัน แต่เมื่อ สถานบริการแห่งใดแห่งหนึ่งสามารถทำได้จะเกิดการขยายตัวจากการเป็นแบบอย่างที่ดี และมีความมั่นใจในการนำไปปฏิบัติ

3. **การใช้ความงาม (beauty)** ความงามในแง่มุมของ soft power หมายถึง ความงดงามของการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริการจัดการ มิใช่ความงามตามความหมายทั่วไป ความงามนี้ หมายถึงความถึงความรู้สึกที่ดีที่มนุษย์มีต่อกันผ่านการแลกเปลี่ยนอุดมการณ์ ค่านิยม และวิสัยทัศน์ที่มีความชอบเหมือนกัน ร่วมกัน บุคคลจะรับรู้ถึงความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัย มีความหวัง เกิดความรู้สึกไม่จำกัดวงแคบเฉพาะตัวเองเท่านั้น (self- extension) หรือไม่เห็นแก่ตัว สามารถอุทิศตนเพื่อผู้อื่นได้มากขึ้น มีเอกลักษณ์ของตนเองและคำนึงถึงชุมชนและสังคมรอบข้าง

ความงามในบริบทของ soft power เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์มีโอกาสมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนอุดมการณ์ เหตุผล ค่านิยม วิสัยทัศน์ที่คล้ายคลึงกันด้วยกัน เกิดความร่วมมืออย่างมากมายมหาศาล ในทำนองเดียวกัน การที่บุคคลมีเหตุผลและค่านิยมที่ตรงข้ามกัน จึงเป็นพื้นฐานที่ทำให้คนมองอีกฝ่ายที่มีอุดมการณ์ ค่านิยม ตรงข้าม

แตกต่างจากตนเอง น่าเกลียด ไม่สวยงาม ส่วนกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ ค่านิยม เหตุผล เหมือนกันจะเกิดความเป็น
ความงามจากความเชื่อมั่น มิตรภาพและความร่วมมืออย่างแนบแน่น

เป็นที่เชื่อมั่นว่า ความงามจะเกิดจากผู้ที่ชาญฉลาด มีความเชื่อมั่นที่แรงกล้า การสื่อสารที่ดี น่าสนใจ ไม่
เห็นแก่ตัว มีการอุทิศตน และมีความเพียรพยายาม ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคเพื่ออุดมการณ์ของตนเอง ความงาม
ดังที่กล่าว นับว่าเป็นอำนาจที่สำคัญของผู้นำทั้งในแง่ปัจเจกและในแง่การเป็นผู้นำของประเทศในปัจจุบัน

SHA & Soft power

จากบทความดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหลักการของ SHA และ soft power มีส่วนคล้ายคลึงกันที่มีเป้าหมาย
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายใน เกิดความชื่นชอบ ศรัทธา มีความปิติยินดี เกิดความสวยงาม สามารถส่งผลและ
อิทธิพลสู่พฤติกรรมจนสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน จึงหวังว่าจะมีประโยชน์สำหรับผู้สนใจ วิทยากรและผู้เยี่ยม
สำรวจทุกท่านไม่มากก็น้อย

ดร. ดวงสมร บุญผดุง

27 เมษายน 2565

HAI สว. หรือ สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)

มีพันธกิจในการส่งเสริม สนับสนุนและ คุ้มครองการพัฒนากิจการของระบบบริการ
สุขภาพโดยวิธีการประเมินตนเอง การชี้แจงเสาะแสวงจากภายนอก การรับรองคณะกรรมการ
คุณภาพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกอบรมการระดมทุนภายใต้วิสัยทัศน์
"ระบบบริการสุขภาพมีคุณภาพและไว้วางใจได้ด้วยมาตรฐาน HA"
โดย สว. เป็นบทบาทที่โดดเด่นในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ
ความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ และเผยแพร่องค์ความรู้แก่เจ้าพนักงานของสถานพยาบาล
และหน่วยงานต่างๆ เพื่อการพัฒนากิจการ.

ติดต่อ :

88/39 ซอยสาทรสุข 5, อาคารคุณภาพเพื่อชาติ ชั้น 5
กระทรวงสาธารณสุข, ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี, 11000
เบอร์โทรศัพท์กลางสถาบัน : 02 027 8844
เบอร์โทรสาร : 02 026 6680-1
เว็บไซต์ www.ha.or.th

